

Η ΖΩΗ ΜΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ

Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΑΡΑΣ ΜΠΕΡΝΑΡ

ΣΤ'.

μεγάλη Γαλλιά καλλιτέχνης Σάρα Μπερνάρ στο σημείο αυτό των «Απομνημονευμάτων» της διηγείται την εισοδή της στο μοναστήρι, στο οποίο σε ηλικία δέκα ετών, την έζηλευσαν οι γονείς της για να σπουδάσει.

Όταν έφυγαν οι γονείς μου — εξακολούθει ή μεγάλη ήθοποιος — έννοιουσα τα δέκατά μου να μου πλημμυρίζουν τα μάτια. Μά ή ήγοιμένη με πήρε απ' το χέρι και μ' ώδηγησε στο «μεσαίο δάσος» για να ιδώ πού βρισκόταν το περιβόλα μου.

Έκει βρήκαμε τον κηροφό μάτρωμα Λαρσέ να χαράζει μία ελαφριά όρθοπετική γραμμή στην γωνία του δάσους. Αύτη ή γωνία σχηματιζόταν απ' τον μαντρότοιχο πού περιείδαε όλο το μοναστήρι με τα έξαρτήματά του κ' εκεί βρισκόταν το περιβόλι μου.

Ο πατέρας μου, ή μητέρα μου κ' ή θεία μου μου είχαν όψει άφθονα χρώματα. Είχα επάνω μου πάνω ήθελα να τα δώσω όλο στον κηροφό για να μου άγοράσει σπόρους.

Η ήγοιμένη όμως χαμογέλασε και προσάλεσε άμέσως δυό αδελφές, τη μητέρα Οικονόμο και τη μητέρα Άγία Απολλίνη. Στην πρώτη ύποχρεώθηκα να δώσω όλο μου τα χρώματα, εκτός από τρία φράγκα, τα όποια μου άφησε, λέγοντας :

— Όταν θά σποθούν, μικρούλα μου, να ρθής να μου ζητήσης άλλα.

Έπειτα ή μήτηρ Άγία Απολλίνη, ή όποια ήταν καθηγήτρια της Βοτανικής, με ρώτησε πούά λουλουδία μου άφρασαν, για να τα φτέψη στον κήπο μου.

Πούά λουλουδία μου άφρασαν;... Όολα... όλα!...

Τότε εκείνη μου είπε, ότι όλα τα λουλουδία δέν φαινόταν την ίδια εποχή κ' έπειτα, παίρνοντας μερικά από τα χρώματά μου από την Οικονόμο, τα έδωσε στο μάτρωμα Λαρσέ, λέγοντάς του να μου άγοράσει ένα φτυάρι, μία δικράνα, ένα ποτιστήρι κ' ακόμα σπόρους λουλουδιών, των όποιων του έδωσε τον κατάλογο.

Ήμουν κυριολεκτικώς ξετρελαμένη. Έπειτα ξαναγύρισα με τη μητέρα Άγία Σοφία, ή όποια μ' ώδηγησε στο έστιατόριο. Ήταν πειά ή ώρα του βραδινού φαγητού. Όταν υπήρξα μέσα στην άπέναντι αύτη αίθουσα, έμεινα με το στόμα άνοιχτό. Περισσότερα από εκατό κοριτσάκια βρισκότουσαν εκεί, έτοιμα να πούν την προσευχή τους.

Μόλις είδαν την ήγοιμένη, όλες ή μικρές μαθήτριες έκαναν μία βαθειά ύπόκλιση κ' έπειτα γύρισαν τα μάτια τους σε μένα.

Η ήγοιμένη μ' ώδηγησε στο βάθος της αίθουσής, στη θέση πού μου είχαν διαλέξει από πριν κ' έπειτα πήγε και στάθηκε στη μέση της αίθουσής. Έκανε το σταυρό της κ' άπήγγειλε δυνατά μία επιτραπέζιο προσευχή.

Κατόπιν έφυγε κ' έμεινα όλομόναχη μέσα στο κλουβί αυτό των μικρών θηρίων.

Βρισκόμιον καθισμένη άνάμεσα από δυό κοριτσάκια, δέκα—δώδεκα χρόνων, πολύ μελαχρονά. Ήσαν δυό δίδυμες αδελφές από τη Ζαυιάδα, όνομαζόμενες Ντολωρές και Πέτα Γκαρντάνιο. Βρισκότουσαν στο μοναστήρι από δυό μηνών και φαινότουσαν δειλές, όσο κ' ήγώ.

Τό βραδινό φαγητό ήταν σούπα και μισοχάρι με πιτζέλια. Συγαίνομα τη σούπα και μόλις βλέπω κρέας μισοχαρίσσο, με κυριεύει άδηλία.

Γύρισα τό πάλτο μου άνάποδα όταν άρχισε τό σεργίσιμα της σούπας, μά ή αδελφή πού σεργιόριζε, τό ξαναγύρισε άπότομα. Και με κινώνω να με κάψει, μου τό γέμισσε διά της βίας.

— Πρέπει να φάτε τη σούπα σας, μου είπε σιγανά ή μικρή Πέτα πού καθότανε δίπλα μου.

— Δέν μ' άρέσει αύτη ή σούπα! τής απάντησα. Δέν τη θέλω! Έκείνη τη στιγμή, περνούσε πίσω μου μία αδελφή πού έπαρηρούσε τό γεγίμα μας και μου είπε με γλυκύτητα :

— Πρέπει, μικρούλα μου, ν' αγαπήσης όλα τα φαγητά. Φάε τη σούπα σου. Θά ξαναγύρισω σε λίγο για να δώ άν την έφαγες.

Έγώ είχ' άρχισει να κυριεύομαι από λύσσα. Μά ή Ντολωρές έβωλε τότε στη θέση μου τό άδειανό της πιάτο και παίρνοντας τό δικό μου, άρχισε να τρώη με πολλή όρεξη κ' εύγένεια τη σούπα μου.

Έτσι, όταν ή επιθεωρήτρια ξαναγύρισε, φάνηκε εύχαριστημένη. βλέποντας τό πιάτο μου άδειανό. Μά ήγώ, μανιασμένη, τής έβγαλα τη γλώσσα μου, πράγμα πού έκανε όλες τες μαθήτριες να γελάσουν.

Έκείνη γύρισε τότε πίσω και συγχρόνως ή μαθήτρια πού στεκόταν στην άκρη του τραπέζιου και πού έπέβλεπε τις άλλες πώς μεγαλείτερον, τής είπε : «Η νεοφερμένη βγάξει τη γλώσσα της».

Η έπιστάτρια όμως άπομακρύνθηκε χωρίς να πη τίποτε. Σε λίγο και τό μισοχάρι μου πέρασε στο πιάτο της Ντολωρές.

Έγώ έφαγα μόνο τα πιτζέλια.

Έπειτα από μία ώρα κάναμε τη βραδινή μας προσευχή κ' όλες μας πήγαμε να κοιμηθούμε. Τό κρεβάτι μου ήταν πλά σ' ένα κούφομα του κήπου, μέσα στο όποιο ήταν τό άγαλμα της Παναγίας.

Ένα καντήλι έκαιγε πάντα εκεί. Δυό μικροσκοπικά γλαστράκια με τεχνητά λουλουδία ήσαν τοποθετημένα στα πόδια του άγάλματος.

Ήξερα κ' ήγώ να φτιάχνω όμορφα τεχνητά λουλουδία κ' άποφάσισα καθώς πλάγιαζα, να στολίξω στο μέλλον τό άγαλμα της Παναγίας. Κι' άποκοιμήθηκα, όνειρευόμενη γυλιάντες λουλουδιών, πιτζέλια, μακρινούς τόπους και τις δυό δίδυμες από τη Ζαυιάδα.

Τό ζήτημμα ήταν πολύ σκληρό. Δέν είχα συνήθεισι να σηκώνομαι τόσο νωρίς. Δέν είχε καλά—καλά ξημερώσει. Με μεγάλη δυσκολία έγκατέλειπα τό κρεβάτι μου.

Μάς έδιναν προθεσμία ένα τέταρτο της ώρας για να κάνομε την τοιαύτητα μας, ενώ σε μένα χρειάζοταν μισή ώρα τοιαύτη για να χρειάσω τ' αντίστοιχα μαλλιά μου. Η αδελφή Μαρία, βλέποντας πώς δέν ήμουν έτοιμη, μ' έπλησίασε κ' άπότομα, πριν προφτάσω να την έμποδίσω, μου άποταξε τη χτένα απ' τό χέρι.

— Έμπρός!... Έμπρός! μου είπε. Δέν πρέπει ν' άργής εσύ!...

Και βυθίζοντας τη χτένα στην κόμη μου, μου απέστασε, καθώς την τράβηξα πάλι, μά τούφρα μαλλιά.

Ο πόνος μου κ' ή μονία μου, γιατί με κακομεταχειριότουσαν έτσι, μου προάλεσε άμέσως μία τρομερή κρίσι όργης, πού άφησε κατάπληκτες όσες την αντίδωσαν τη στιγμή εκείνη.

Όρμησα άσράτητη εναντίον της δυστυχισμένης αδελφής και με τα χέρια μου, τα πόδια μου, τα δόντια μου, τους άγκώνες μου, τό κεφάλι, όλο τό φτωχό μου κορμί, άρχισα να τη χτυπάω, ούρλιάζοντας συγχρόνως.

Όλες ή μαθήτριες κ' όλες ή αδελφές, άκούγοντας τες φωνές μου, έτρεξαν μέσα. Τα κοριτσάια φώναζαν : «Βοήθεια! Βοήθεια!». Η αδελφές πάλι έκαναν τό σταυρό τους και δέν τολμούσαν να πλησιάσουν. Μία απ' αυτές μάλιστα μου έφριξε άγιασμού

Η Σάρα Μπερνάρ. (Εικόν παλαιάς Έλληνικής εφημερίδος).

για να μ' έξορώσει.

Τέλος, ή ήγοιμένη μήτηρ Άγία Σοφία, μπήκε μέσα. Ο πατέρας μου τής είχε μιλήσει για τες κρίσεις αυτές της όργης μου, πού άποτελούσαν τό μόνο πραγματικό μου έλάττωμα και πού όφειλοτό στην άδύνατη κρίσι μου.

Όταν εκείνη πλησίασε, έγώ κρατούσα άκόμα την αδελφή Μαρία. Μά είχα έξαντληθεί πειά απ' τό άγώνα μου. Η φωνή της Άγίας Σοφίας μ' έκανε τέλος να σηκώσω τό κεφάλι μου.

Τά πλημμυρισμένα από δάκρυα μάτια μου, αντίδωσαν τότε τό γλυκό πρόσωπό της, γεμάτο άπέραντο οίκτο. Ντροπαλαμένη γι' αυτό πού είχα κάνει, μά τρέμοντας σύγκοιμη, φώναξα, δείχνοντας την αδελφή Μαρία :

— Αυτή έκανε την άρχή! Μου ξεροξίωσε τα μαλλιά!... Μ' έκανε να πονέσω! Είνε κακή!... Πολύ κακή!...

Και έξέσπασα σε λυγμούς.

Έπειτ' από λίγο, χωρίς να τό άντιληφθώ πώς, βρισκόμιον ξαπλωμένη στο κρεβάτι μου. Η ήγοιμένη είχε άκουμπήσει τό χέρι της στο μέτωπό μου και με την τρυφερή και σοβαρή φωνή της μου έλεγε τα γλυκύτερα λόγια του κόσμου.

Κανείς άλλος δέν ήταν γύρω μου. Ήμουν μόνη μαζί της και με

ΤΑ ΑΓΑΡΜΠΑ ΑΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Η ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ... ΓΕΝΕΙΑ

Τά μουστάκια καί τά γένεια έινε, ώς γνωστόν, τά κυριώτερα χαρακτηριστικά του άνδρικού φύλου καί άποτελούν συγκεκριμένους καί εκδήλωσι άρρενωπότητας.

Γυναίκες μέ... γένεια καί μουστάκια δέν ύπάρχουν. Κι' όταν συμβεί ή άφύσικη αύτή συμφορά σέ κομμιά γυναίκα, τρέχει άμέσως στό... ματωμένη. Ύπηρεσαν όμως καί ιστορικές γυναίκες μουστακαληδίσσες —πώς διάβολο νά τις πή κανείς;—γυναίκες μέ μακράν γενειάδα, ή όποιες έφεραν μέ ύπερηφάνεια τά πυκνά καί φροντωτά αύτά γνωρίσματα του άνδρικού φύλου.

Μιά άπ' τίσ γυναίκες αυτές ήταν καί ή μεγάλη βασίλισσα τής χώρας του Νείλου Αμεναίς, ή όποία έδιώξε από τόν θρόνο τους τούς βασιλείς Ύψώς καί ίδρωσε δική τής δυναστεία. Ή Αμεναίς φημιόταν γιά τά... πλούσια γένεια τής καί τó λεπτότατο μουστάκι τής! Ήταν όμως άκόμη σκληρή καί άμοχαρης καί έκτός των άλλων κακοσυγγημάτων πού έκαμε, έσφαζε, χωρίς λόγο, τόν σύζυγό τής καί έντιξε στό νερό του Νείλου τόν γυό τής!...

Επίσης ιστορική γιά τή γενειάδα τής άτόμεινε καί ή θυγατέρα του βασιλέως τής Περούας Ύστασπου. Ή βασίλοπούλα αύτή, θέλοντας νά κηρύξη τó τερατωδώς άνδρικό, φροντωτό καί διασύν πρόσωπό τής, κλείστηκε γιά όλη τής τής ζωή μέσα σ' ένα άνάκτορο, όπου έζησε μαζί μέ τίσ θεραπεινίδες τής άπομονωμένη από τόν κόσμο, <άργια στή μορφή σαν άντρας καί φοβιτσιάρια σαν σπουργίτι!>

Όσαύτως στην Κύπρο έλατρευόταν κατ'ά την άρχαιότητα ή Γενειοφόρος Αφροδίτη, τής όποιος καί ή ίερείες έπρεπε νά φέρουν άπαραιτήτως γένεια, πράγμα όχι δύσκολο, γιάτι ύπήρχαν άρκετές γυναίκες στό νησί μέ τó άνδρικό αύτό γνώρισμα.

Στήν Κύπρο μάλιστα, ή γυναίκες αύτου του τύπου είχαν μεγαλύτερη πέρας, γιάτι έθεωρούντο θεμεές, διαχυτικές, έρωτικώτατες.

Ή έπιστήμη σήμερα παραδέχεται ότι τó τρίχωμα του προσώπου, όταν παρουσιάζεται σέ γυναίκα, φανερώνει κατ'επιλογήν τούς έκαστο ψυχής άρρενωπής, άποφασιστική καί ενεργητική, κατ'ά τρία τούς έκαστο άπειρη κλωσώνη, μαλακότητα καί στοργή καί μόνον κατ'είκοσι τούς έκαστον μοχθηρία, ύπουλότητα καί τά παρόμοια

Μερικές γυναίκες όμως, στίς όποιες ή φύσις θέλησε νά προσθήσει τó άνεπιθύμητο αύτό στολίδι, δέν τó άνέχονται μέ κανέναν τρόπο καί προσπαθούν νά τó έξάλειψουν, καταφεύγοντας γι' αύτό τόν σκοπό στό ξυράφι καί σέ άποφυλιωτικές αλοιφές.

Άλλες όμως αντίθετως βλέπουν μ' εύχαρίστηση τή γενειάδα τους, άρκε βέβαια νά μήν είνε... μεγάλου μήκους, καί τή θεωρούν ως μιά ιδιαίτερη παρρηχώρησι πού τούς έκαμει ό Δημιουργός καί πού πρέπει νά τή δεχτούν χωρίς παράνονο...

τό άγαλμα τής Παναγίας.

Άπό εκείνη τήν ήμέρα, ή μήτηρ Άγία Σοφία άρχισε νά έξασκή τεραστία επίδρασι σέ μένα. Κάθε πρωί μέ προσκαλούσε κοντά τής καί ή άδελφή Μαρία, από τήν όποία είχα ζητήσει συνγάμνη μυστικότητα σ' όλες τίσ μαθήτριες, μέ χτένιζε παρουσία τής.

Α! ή άξιολάτρευτη γυναίκα! Μέ πόση άγάπη τήν ξαναθυμάμαι καί σήμερα ακόμα, έπειτ' από τόσα χρόνια...

Τή λάτρευα, όπως λατρεύουν όλα τά μικρά παιδιά, χωρίς νά ξερον γιάτι λατρεύουν. Μά άργότερα, όταν τήν κατάλαβα, στή λατρεία μου προσετέθη κι' ό θαυμασμός μου. Κατάλαβα τήν μοναδική ψυχή τής πού άχτινοβόλυνε σλαβωμένη κάτω άπ' τó μαύρο ράσο τής.

Όταν έφυγα άπ' τó μοναστήρι, μου έγραψε συχνά καί τά γραμματά τής τά φυλάω καί τά ξαναδιαβάω μέ μεγάλη εύχαρίστησι. Θα ήμουν δέ άσφαλώς έκαστο φορές χειρότερη άπ' ό,τι είμαι τώρα, άν δέν είχα γνωρίσει τήν άγία.

Έτσι ήμουν τρισευτυχισμένη στο μοναστήρι. Ή συμπαθήτριές μου μ' άγαπούσαν έξαιρετικά καί συχνά μου έγραφαν τίσ εκθέσεις μου.

Δέν έννοιωθα κομμιά άγάπη γιά τά μαθήματα, έκτός από τή γεωγραφία καί τήν ίχνογραφία. Ή άριθμητική μ' έκανε τρελλή. Ή όρθογραφία μέ σκότωνε ή μάλλον τή... σκότωνα κι' έννοιωθα μεγάλη περιφρόνησι πρós τó παινο.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Ή συνέχεια.

ΣΚΕΨΕΙΣ, ΓΝΩΜΕΣ, ΑΙΩΙΜΑΤΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

Ένα όραίο έργο τέχνης προκαλεί στον άνδρα ένα γαλήνιο αισθημα, γεμάτο έκστασι καί θαυμασμό. Άντιθέτως, ή θεία μιάς όρασιόττης γυναίκας, τού προξενεί άπελπισία καί λύσσα. Θα έπιθυμούσε κατ'ά βάθος νά τήν πάση στό χέρι του καί νά τήν άκρωτηριάσει, νά τή συντρίψει, νά τήν εκμηδενίσει.

Ή γυναίκες άπατούν από τούς άνδρες όρκους αιώνιας πίστωσης, όχι γιάτι θά πιστέψουν σ' αυτούς, αλλά γιά νά δικαιολογήσουν τó σφάλμα τους. Δέν ενδιαφέρονται λοιπόν καί πολύ άν οι όρκοι των άνδρων είνε άληθινοί ή ψεύτικοι. Γι' αύτό δέν έχουν άργότερα τó δικαίωμα νά λένε γιά τόν έαυτό τους πώς έπescαν θήματα άπάτης.

Ό άνδρας διατάζει κάποτε νά θυσιάση τήν έλευθερία του στον έρωτα, ή γυναίκα ποτέ.

Ή γυναίκες φρονούν, ότι ένας άνδρας τούς άνήρει περισσότερο, όταν μπορούσαν νά τόν έξευτείλουν. Ίσως έπειδή έτσι τόν νοιάθουν πιο κοντά τους.

Ύπάρχει μιά κατηγορία ανθρώπων, γιά τούς όποιους μπορεί κανείς νά προμαντέψει μέ ασφάλεια, ότι θά γίνουν μιά μέρα έχθροί.

Προξενεί γιά τούς έρωστές.

Ή άπολωχότερη κόρη είνε πλάσμα πιο μυστηριώδες καί από τήν πιο πολύπλοκη γυναίκα, γιάτι μπορεί νά κρύβεται στην καρδιά τής τó καθετί, χωρίς ακόμα νά εκδηλωθή.

Στον έρωτα μπορεί κανείς νά εύνοηθή καλύτερα, όταν δέν λέει τίποτε.

Όταν ένας άνδρας όμολογεί τίσ άπιστίες του, είνε σαν νά συγχωρή τόν έαυτό του γι' αυτές.

Τό νά κατηγορείτε μιά γυναίκα γιάτι παρωσόθηκε από τόν έρωτα, είνε σαν νά ζητάτε από έναν πού πνίγεται τήν αίτία, γιά τήν όποία έπεσε στό νερό.

Όταν λιγοστεύει κανενός ή άγάπη, τó όμολογεί μέ μεγαλύτερη δυσκολία στον έαυτό του, παρά στην άγαπημένη του.

Ή θοήσους γυναίκες αισθάνονται μεγάλη άδυναμία γιά τούς ρομωμένους άνδρες. Σκέπτονται ίσως, ότι μιά καί θά ύποκινήουν στον πειρασμό, είνε προτιμώτερο νά μείνουν κατ' όλα εύχαριστημένες.

Πόσο μιά γυναίκα είν' ευτυχισμένη, όταν άρρωσθήσει ό άνδρας πού άγαπά! Τόν κρατεί παιά, δέν μπορεί νά τής ξεφύγη καί θά ύποστηί άναγκαστικά όλες τίσ περιουτήσεις τής.

(Της Έτιεν Ρεύ)

Ή γυναίκες θέλουν νά τίσ άγαπούμε. Μά όταν τίσ άγαπούμε, τίσ βασανίζουμε ή τίσ κάνουμε νά πλήττουν.

(Ανατόλ Φρανς)

Έκείνος πού θέλει νά ξεφορτωθή μιά ένοχλητική φιλενάδα, άς μί νομίσι πώς, δέροντάς τήν, θά τήν κινή νά τόν συχαθή. Ίσως—έτσι, τότε είνε πού θά γίνη τρυφερότερη από πριν.

(Κλώντ Άνέ)

Πολλοί νομίζουν πώς τó ν' άγαπά κανείς μιά γυναίκα, συνίσταται στο νά τής τó λέη καί νά προσπαθή νά τó πιστέψη κι' ό ίδιος.

(Ερβέ Λάουβικ)

Ό έρωτας μοιάζει μέ τó φεγγάρι. Όταν δέν μεγαλώνει, άρχίζει νά λιγοστεύη.

(Ντέ Σεγκύρ)

Ύπάρχουν άνδρες πού παραμένουν πάντοτε πιστοί σ' ένα μονάχα τύπο γυναικών. Αυτό είνε τρομερό γιά τίσ γυναίκες πού τούς άγαπούν, γιάτι πρέπει νά φοβούνται όλες τίσ γυναίκες πού τούς μοιάζουν.

(Αρσέν Ούσαί)

